

WERKASALON SUKUTERVEISET

SUKUSEURAN JÄSENLEHTI 19
Vihanti huhtikuu 2016

Tässä lehdessä mm. tarina Hollannissa asuvasta
Groenendijkin perheestä

Seuran hallitus 11.7.2015

Puheenjohtaja
Hannele Verkasalo 040 078 9728
Pitkäläntie 387
16900 Hämeenlinna
hannelever@gmail.com

Varapuheenjohtaja/Sihteeri
Petri Verkasalo 050 357 4257
Iisakintie 13
85410 Sievi
p.verkasalo@omanetti.fi

Rahastonhoitaja
Eija Hanhineva 044 096 4514
Tinatie 6
86400 Vihanti
eija.hanhineva@gmail.com

Jäsenasiat
Minna Rautio 044 324 4422
Vihtaperäntie 20
86300 Oulainen
minna.rautio@kasvusepat.fi

Merja Honkakoski 050 345 2063
Ketuntie 7
86400 Vihanti
merjahon@gmail.com

Irma Lumiaho-Ollila 0400 386 331
Limingantie 293
92430 Paavola
irma.lumiaho-ollila@raahe.fi

Minna-Mari Myllykangas 040 583 5544
Jylhänrannantie 406
92600 Pulkila
minnamari.myllykangas@gmail.com

Hallitus kokouksessa 1.11.2015. Vasemmalta Petri Verkasalo, Minna Rautio, Merja Honkakoski, Eija Hanhineva, Minna-Mari Myllykangas, Hannele Verkasalo ja Irma Lumiaho-Ollila.

Puheenjohtajan palsta

Rakkaat sukulaiset,

Viime kesän sukokokouksessa tulin valituksi veljeni Pekan jälkeen sukuseuran puheenjohtajaksi, kiitän luottamuksesta. Kiitokset erityisesti Pekalle pitkäaikaisesta sukuseuran luotsaamisesta aina vuodesta 2001 saakka. Samoin kiitos sukuhallituksen jättäneelle Juhani Mikkelle pitkäaikaisesta palvelusta, hänen tilalleen valitun Minna Raution toivotamme tervetulleeksi hallitukseen. Hilman sukuhaara oli ensimmäistä kertaa sukujuhlien järjestelyvuorossa. Siinä he onnistuivat hyvin ja koko sukuseuran hallitus ja mukana olleet sukulaiset antavat heille kiitoksen.

Sukuseuran kirjaamattomia tarkoituksia ovat mm ylläpitää yhteyksiä eri muodoin suvun jäsenten kesken, lähentää eri ikäpolvia yhteisten tapaamisten kautta lisäten tietämystä suvun esivanhemmista, nykyisistä sukulaisista ja heidän toimistaan, Vihannista, sukuhaarojen asuinpaikoista, olosuhteista ja elintavoista ja edesauttaa Verkasalon sukututkimusta.

Olemme huolissamme sukuseuran jäsenmäärän laskusta alle kahdensadan. Laitan tässä viestikapulan liikkeelle: jokainen lupaamme yrittää kertoa seuraaviin sukujuhliin mennessä jälkikasvullemme suvun tärkeydestä elämässämme.

Vinkkejä:

- kerro juuristasi Werkasalon suvussa
- kylvä siemen pohjanmaalaisesta talonpoikaissuvusta
- kerro siitä perinnöstä, jonka olet tarinoissa ja kertomuksissa saanut äidiltäsi tai isältäsi, sedältäsi tai tädiltäsi tai isovanhemmiltasi
- kerro, että tarinoita löytyy "Werkasalon sukuterveiset" -lehdestä
- kerro, että facebookissa on omat sivut suvun jäsenille (ilmoittaudu sihteerille Petrille)
- kerro, että seuran uutisia voi lukea myös netistä (werkasalot.net)
- lue lapsillesi juttu keinutuolista, se löytyy tästä lehdestä

Sukuterveisin Hannele Verkasalo

Yhdeksänsien Werkasalo – juhlien muistelo

Kesällä 2015 vietimme Werkasalo – suvun yhdeksättä sukutapaamista Vihannissa. Syksyllä 2014 allekirjoittanut kutsuttiin sukuseuran hallituksen kokoukseen, jossa esitettiin haaste Hilman sukuhaaralle seuraavan sukujuhlan järjestämisvastuusta, koska se haara ei ollut vielä juhlia ennen järjestänyt. Haaste tuntui vaativalta, enhän ollut edes osallistunut sukujuhliin kuin muutaman kerran kauan aikaa sitten, mutta vihantilaiset hallituksen jäsenet lupasivat kokemusta omaavina auttaa ja auttoivat, kiitos siitä.

Juhlien yleisotsikoksi päätettiin ”Vesi ja linnut”, koska lähisuvussa on näihin asioihin perehtyneitä tutkijoita. Rupesin sukukirjan avulla etsimään sukua ja miettimään keihin voisi ottaa yhteyttä. Löytyi joitakin ja aina joku tiesi toisen, löytyi sukututkija, laulaja jne. Oli myös ilo todeta, millä antaumuksella ja panostuksella monet ottivat vastuuta

juhlan onnistumiseksi. Näin juhlapäivän ohjelma alkoi hahmottua ja sitä hiottiin pitkin kevättä ja kesää. Ukonkantissa kirjaston näyttelytiloissa oli myös kuukauden ajan näytteillä Hilman sukuhaaran taidokkaita käsitöitä mm. harvinainen puukkonäyttely. Näyttelyyn kävi vieraskirjan mukaan tutustumassa n. 200 henkilöä.

Koitti juhlapäivä, lauantai 11.7. Sää oli viime alkukesästä poiketen aurinkoinen ja lämmin. Osallistujia kokoontui n. 80 henkeä ympäri Suomen ja jopa Hollannista saakka. Ohjelma oli perinteinen alkaen aamuhartaudella Vihannin kirkossa, jonka piti sukuun kuuluva rovasti Anna – Leena Verkasalo. Hartaudessa Timo Jääskelä lauloi vanhan hengellisen laulun ”Oi Kaanaan maa, oi kallis maa.....”, joka on ollut esiäiti Hilman lempilaulu. Hartauden päätteeksi kukkalaitteiden lasku sankari- ja sukuhaudoille, jonka jälkeen Vihannin kotiseutumuseon kautta siirtyminen Ukonkanttiin ilmoittautumaan ja kahville.

Pääjuhlan juonsi Minna Rautio, juhlaesitelmän ”Miten vesistömme voivat” piti ft Paula Kankaala, sukuhaaran esitteli Leena Kuorilehto ja Timo lauloi ja laulatti.

Maaseutuyhdistyksen naiset järjestivät ruokailun, jälkiruokana monelle hyvin maistuvaa juustokeittoa.

Sukuseuran vuosikokouksen jälkeen oli kakkukekkerikahvit. Päivä päättyi Reima Hyytiäisen vetämään lintutorniretkeen Läntisrannalle.

Suullisten palautteiden perusteella päivä oli leppoisaa, rento ja tunnelma välitön.

Sydämellinen kiitos kaikille järjestelyihin osallistuneille ja juhlaväelle!

Matti Kankaala

Sukujuhlan ja –kokouksen kuva-antia

Kuva 1. Yleisö kunnioittamassa kukkien laskua vanhalla sukuhaudalla.

Kuva 2. Kunnianosoitus sankarivainajien muistomerkillä. Kukkalaitteen laskivat Pirkko Groenendijk ja Matti Kankaala

Kuva 3. Juhlan aamuhartauden piti rovasti Anna-Leena Verkasalo. Vieressä puolisonsa Matti Verkasalo.

Kuva 4. Sukukokouksen osanottajia.

Puheenjohtajana toimi Pentti Isokangas.

Juhlaesitelmän lyhennelmä esitetty muualla lehdessä.

Miten vesistömme voivat?

Tiivistelmä Werkasalon sukuseuran juhlan esitelmästä 11.7.2015

Paula Kankaala, FT, dos. Itä-Suomen yliopisto, Ympäristö- ja biotieteiden laitos

Kirkkojärven rantaa kesällä lumpeiden kukkimisaikaan heinäkuussa 2008. Kuva Taimi Laitala)

Koulussa olemme oppineet että 'Suomi on tuhansien järvien maa'. Järviä onkin lähes 190000 kappaletta kun kaikki puolta hehtaaria suuremmat lammet lasketaan mukaan. Keskimäärin 10% Suomen pinta-alasta on vesistöjä, mikä onkin huippuluku maailmassa. Alueelliset erot ovat kuitenkin suuria. Paikoin Itä-Suomessa kolmannes pinta-alasta on vesistöjä, mutta Pohjanmaalla vain 4-5%. Erityisen vähäjärvisiä alueita on Pohjois-Pohjanmaalla

jokilaaksojen reunamilla. Esimerkiksi Raahessa, johon Vihanti nykyään kuuluu, vesistöjen osuus pinta-alasta on vain 1,3%. Vastaava luku Oulaisissa on 1,7% ja Siikajoen kunnassa 0.8%. Järviä ei ole myöskään aina arvostettu. Aiemmat sukupolvet kuivasivat innokkaasti järviä toiveena saada lisää pelto- ja laidunpinta-alaa. Sittemmin kuivattuja järviä on vesitetty uudelleen. Näin on tehty Vihannissakin.

Suomessa on 74 vesistöaluetta joiden vesistä 88% virtaa Itämereen, 10%

Pohjoiseen Jäämereen ja 2% Vienanmereen. Viimeisen jääkauden muokkaamassa maisemassa Suomen vesistöt ovat matalia ja ranta-alueet hyvin pienipiirteisiä - lahtia, salmia ja saaria on runsaasti. Reittivesistöt ovat maallemme tyypillisiä. Jääkauden jälkeinen maankohoaminen vaikuttaa vesistöihin edelleen. Maa kohoaa koillisessa nopeammin kuin kaakossa, minkä vuoksi järvet pikkuhiljaa kallistuvat kaakkoon päin ja länsirannikolla paljastuu maata Pohjanlahdesta yhä edelleen. Vedet kerääntyvät järviin ja jokiin valuma-alueeltaan, jonka kallio- ja maaperän ominaisuudet heijastuvat vesien laatuun. Suomen vesistöt ovat luontaisesti vähäravinteisia ja vedet pehmeitä, ts. sisältävät vähän kalkkia. Monet pienet turvemaiden järvet ja joet ovat hyvin ruskeavetisiä johtuen humuksen ja raudan huuhtoutumisesta.

Teollisuus- ja asutusjätevedet alkoivat voimallisesti pilata vesistöjä monien kaupunkien ja teollisuuspaikkakuntien liepeillä erityisesti toisen maailmansodan jälkeen aina 1970-1980 luvulle asti. Soiden ojitukset 1960-1970 luvulla olivat myös merkittäviä vesien virtaamia ja vesistöjen veden laatua muuttaneita toimenpiteitä. Vesistöihin päätyi rehevöittäviä ravinteita, happea kuluttavaa eloperäistä ainesta ja myös myrkyllisiä yhdisteitä. Sitten tehostunut jätevesien puhdistus on parantanut eniten kuormitettujen vesistöjen tilaa. Maataloudessa keinolannoitteiden käyttö peltohehtaaria kohden kasvoi 1980-luvun loppuun asti. Nykyisellään valtaosa vesistöjen rehevöitymistä aiheuttavien ravinteiden, fosforin ja typen, kuormituksesta tulee maataloudesta. Paikallisesti turvetuotanto, kalankasvatus ja turkistarhaus voivat olla myös merkittäviä kuormittajia. Rehevöityneissä vesissä esiintyy sopivissa olosuhteissa lämpiminä

kesinä runsaasti syanobakteereita eli sinileviä. Ne voivat sisältää maksa- tai hermomyrkyjä. Runsaan leväkukinnan aikana on parasta välttää uimista tällaisessa vesistössä.

Vihannin luoteisosassa on 14 järveä tai lampea, joista monet ovat kirkasvetisiä, kuten Mäntylampi ja Koivulampi. Raino Siuvatti ja Anna Jaakola soittavat Koivulammen hiekkarannalla Myllyperä-Perukan kesäjuhlassa 19.7.2009.

Rannikon valuma-alueilla entisillä merenpohja-alueilla erityispiirteenä on sulfidikerrokset. Jos valuma-alueella ojitukset ulottuvat näihin kerroksiin asti voi kuivina kesinä sulfidi hapettua rikkihapoksi. Kun sateet kuivan kauden jälkeen voimistavat virtaamia seurauksena saattaa olla veden happamuusasteen (pH) lasku ja kalakuolemia. Näin on tapahtunut muutaman kerran mm. Luohuanjoella.

Kaikkiin merkittäviin vesistöjä kuormittaviin toimenpiteisiin tarvitaan ympäristölupa ja päästöjä pitää tarkkailla. Suomessa on vesistöjen tilaa seurattu ympäristönhallinnon toimesta ja kuormittajien velvoitetarkkailuna jo 1960 -luvulta lähtien. EU:n vesipuidedirektiivin perusteella Suomi on jaettu kahdeksaan vesienhoitoalueeseen. Kaikille näille on laadittu vesienhoitosuunnitelmat ja niille toimen-

pideohjelmat, tavoitteena vesistöjen hyvä ekologinen ja kemiallinen tila. Tällä hetkellä Suomen järvistä 85% ja joista 65% ovat ekologiselta tilaltaan erinomaisia tai hyviä, mutta rannikkovesistä vain 25% täyttää nämä kriteerit. Nykyään lähes kaikki tieto vesistöistä löytyy Suomen ympäristökeskuksen sivustoilta <http://www.syke.fi/avointieto> palvelusta. Kaikki kansalaiset voivat rekisteröityä ympäristötiedon käyttäjiksi ja hakea tietoa vaikkapa omasta lähijärvestään.

Järviwiki sivustoilta voi myös etsiä hyödyllistä tietoa, osallistua keskusteluihin ja lisätä omia havaintojaan vesistöistä <http://www.jarviwiki.fi/wiki/>.

Vesistöt tuottavat erinomaista, terveellistä kalaravintoa meille ihmisille. Niukka- ja keskiravinteisissa vesistöissä kasviplankton koostuu lajistoista, jotka tuottavat runsaasti terveellisiä omega-3-rasvahappoja. Nämä kertyvät eläinplanktonin kautta kaloihin ja me voimme nauttia niistä esimerkiksi syömällä muikkuja. Vaikka pääsääntöisesti vesistöjen tila viime vuosikymmeninä on mennyt parempaan suuntaan, myös heikentymistä on tapahtunut. Ilmaston lämpeneminen ja erityisesti sademäärien kasvu viime vuosikymmeninä on lisännyt humuksen huuhtoutumista vesistöihin. Tämä näkyy mm. vesien ruskeampana värinä.

Humuksen mukana huuhtoutuu myös elohopeaa. Merkittäviä määriä myrkyllistä metyylielohopeaa kertyy humuspitoisten vesistöjen petokaloihin, varsinkin isoihin haukiin ja ahveniin. Elintarvikevirasto suosittelee rajoituksia niiden käyttöön ihmisravintona. Kaikki me voimme omalla toiminnallamme vaikuttaa vesistöjen tilaan.

Tietonurkka:

Alpuan Lumijärvi on lähes pyöreä ja halkaisijaltaan kilometrin luokkaa. Se on 92 metriä merenpinnasta ja vedensyvyys ylittää tuskin kahta metriä.

Lumijärvellä on kalastettu jo kivikaudelta asti. Rannoilta on löytynyt kivikautisen asutuksen merkkejä ja työkaluja, mm. kivitaltoja.

Myös Lumijärveä suunniteltiin laskettavaksi 1920-luvulla, mutta onneksi hanke ei saanut riittävästi kannatusta. Seuraavaksi järveä uhkasi hidas kuivuminen. Vesipiiri kaivatti 1930-luvulla kanavan, jota perattiin 1960-luvulla. Tätä laskuojana toimivaa Lumiojaa pitkin järven pinta oli vaarassa laskea. Kyläläiset tukkivat Lumiojan suuta kivillä ja näin vedenpinta ei laskenut liikaa. Vihdoin 1980-luvulla Vihannin kunta teetti pohjapadon betonista ja järven pinta on pysynyt vakaana.

Lumijärvestä lähtevä Lumioja virtaa etelään ja yhtyy Piipsanjokeen, joka laskee Pyhäjokeen.

**PIDETÄÄN VESISTÖT HYVÄSSÄ
KUNNOSSA!**

Kädentaitoja sukupolvelta toiselle

Hilman sukuhaaran järjestämään Verkasalon sukujuhlaan heinäkuussa 2015 kuului tuttuun tapaan käsityö-, perinne- ja taidenäyttely. Vihannin Ukonkantin vitriiniin ja yläkerran näyttelytilaan oli saatu paljon taitoa, ahkeruutta ja mielikuvitustakin vaativia kättentöitä sekä vanhoja työvälineitä.

Mielenkiintoinen seikka näyttelyyn perehtyessä, oli mm. se, että nuorimmat tekijät ovat Hilmasta laskien jo 6. polven nuoria naisia. Vanhimmat näyttelyesineet puolestaan olivat runsaan sadan vuoden takaisia suvun suutareitten ja kankureitten työvälineitä.

Marja Lahti os. Häkklä, poikansa Villen kanssa tutustumassa puuartesaani Matti Kankaalan visakoivun pahkasta taiteilemaan jyrkevään pöytään.

Suutarin työvälineet ovat näyttöä vaativasta ja aikoinaan tuikitarpeellisesta ammatista, kuten myös näyttelyssä olleet sukkulat ja kävyt kankaankudonnasta. Kankaankudonta on edelleen tärkeä harrastusmuoto, mikä kertoo käsityötaitojen siirtymisestä sukupolvelta toiselle. Itse tehdyt matot, poppanat, pellavaliinat ja -pyyhkeet tehtiin yleensä omaan käyttöön, ehkä pienimuotoisesti

myyntiinkin.

Omaa kieltään puhuvat Lea Färmin pellavaiselle pöytäliinalle asettamat täyteläiset vehnän tähkät suvun maanviljelyksen laadusta ja laajuudesta mm. Piipsjärven maisemissa. Nuorimman polven työt olivat Laura Perttulan maalauksia ja Carla Nikkilän virkkauksia.

Eeva Siekkisen, Eila Raution ja suvun muidenkin naisten taidonnäytteitä.

Harrastus ja työ lyövät kättä, kun siitä tulee ammatti. Näin on Raija ja Veijo Käpylän yritystoiminnassa. Veijolla puukkosepän taidot ja Raijalla sekä puikoilla että koneella neulominen ja virkkaaminen etenivät vuosikymmeniä kestäneiksi liikeyrityksiksi, joista he ovat nyt luopuneet. Harrastuksistaan he eivät ole irtautuneet, mitä todisti näyttelyyn asetettu runsas kudonnaisten ja puukkojen määrä. Taimi Laitala

Kesellä seppä Olli Kankaalan valmistama puuhaarikka, oikealla Timo Kankaalan rakentama 5-kielinen kannel sekä puurolautanen ja -lusikka. Vas. Matti Kankaalan pihlajasta nikkaroima arkku.

Kaisa Sofia Kiimalan tarina

Pyhävaatteisiin pukeutunut Jaakko Kiimala hakkasi melan varrella jäätä veneen edestä Alpuanjärven etelälaidalla. Siihen tuli ohikulkija ihmettelemään, että helpompihan olisi kiertää järvi kuin hakata jäätä. Tähän Jaakko vain tuumasi rauhallisesti: "Kiimasta miestä ei pijätä jäät eikä veet!" Jaakko oli menossa Maaralaan morsiantaan katsomaan. Hänen mielessään väikkyi tomera tummatukkainen Kaisa Sofia, jonka kanssa oli ollut jo puhetta naimisiinmenosta.

Niin Kaisa Sofia, jota lyhyesti Sohviksi kutsuttiin, tuli miniäksi Kiimalaan. Hän sai kaupantekijäisinä anopin ja talossa isäntänä toimivan toisen veljen perheen. Tuolta ajalta ei ole jäänyt juttuja jälkipolville, ilmeisesti he tulivat hyvin keskenään toimeen. Tilaa asua kyllä oli kahden rakennuksen verran, niin että kukin perhe sai yön ajaksi yksityisyyttä. Neljän vuoden kuluttua tehtiin jakoa, Antti muutti Ylikankaalle ja Liisa-mummu kuoli vuosituhannen vaihteessa. Jaakko ja Kaisa Sofia jatkoivat talonpitoa.

Katovuosien aikaan heidät tunnettiin hyväsydämisinä ja avuliaina ihmisinä. Jaakon työ taksoituslautakunnassa antoi varmaa tietoa ihmisten hädästä. Aitan nurkalta lähti silloin monta helpottunutta jauhopussi kainalossaan, ja Kaisa Sofia muisti huolehtia, että lapset saivat jotain suuhunsa.

Jaakko oli sopuisa leikinlaskija vastapainona Kaisa Sofian temperamentille. Tuo temperamentti oli toisinaan räjähtävää lajia, jos joku uskalsi olla eri mieltä. Jaakko vain siirtyi

rauhallisesti uuteen aiheeseen, kun Kaisan mielestä jutut meni överiksi.

Lapsia alkoi tulla tiheään tahtiin. Jos ei joka vuosi niin ainakin joka toinen. Heitä syntyi kaikkiaan kaksitoista, joista Fanni ja Kaarlo menehtyivät jo pieninä. Kaksikymmentä vuotta ja kaksitoista raskautta. Ja ehkä siihen mahtui vielä muutama keskenmenokin. Ei ole ihme, jos Kaisa Sofia uupui ja sairastui viimeisen syntyessä synnytyksenjälkeiseen masennukseen. Tällaista sairautta ei silloin kyllä tiedetty olevankaan, mutta Kaisa Sofia ei tahtonut toipua. Jaakkokin huolestui ja ehdotti Hätämaan tietäjälle menoa. "Ei tuu kuuloonkaa, minua ei mikkään vaivaa," tiuskaisi Kaisa Sofia. Kuitenkin mentiin Hätämäiselle hoitoon, Jaakko päätteli sairastuneensa ja vaimo lähti viemään häntä sinne. Ja kuinka ollakaan, kumpikin parantui.

Kaisa Sofia ei paljon kylässä poikkeillut, häät ja hautajaiset olivat ainoita milloin hän tapasi sukulaisia. Jossain hautajaisissa Juho-veli näki häntä pitkästä aikaa. Hän sääliitteli sisartaan ja sanoi. "Kyllä se on tuo sinunki selekäsi painunu kumaraan." Tähän tuli kipakka vastaus: "Vaan kuulenpa minä hyvästi!" Juhon kuulo kun oli mennyt huonoksi.

Jaakko kuoli sydänkohtaukseen kesällä 1931. Sen jälkeen oli vielä monet hautajaiset Kaisa Sofian järjestettävä. Hän joutui saattamaan hautaan niiden kahden pienenä kuolleen lisäksi vielä kolme aikuista lastaan ja useita lapsenlapsiaan.

Työtä Kaisa Sofian elämään mahtui. Kaksitoista omaa lasta ja myöhemmin

äidittömäksi jääneet Jaakko-pojan neljä lasta, muita pitenpäänkin vierailevia lastenlapsia, viisitoista lehmää ja muu karja päälle. Ruokaa piti olla pöydässä. Tosin piikoja oli toisinaan parikin, mutta emännän valvova silmä oli terävänä kaikkialla.

Hänen vyöllään oli aittojen ja emännän muut tärkeät avaimet, eikä hän niitä kovin helposti muiden käsiin antanut. Viime vuosina siitä tahtoi tulla hankaluuksiakin. Naapurin emäntä pistäytyi kylään ja tyttäret halusivat keittää vieraalle kahvit. Pullat ja kahvit oli lukollisessa arkussa ja avaimet Kaisa Sofialla, joka ilmoitti: "Kahavia ei nyt keitetä." Naapuri yritti sanoa siihen väliin. "Ei se haittaa, minä ihan lähtiisä join."

Sen jälkeen keittiön seinälle ilmestyi naula, jossa roikkui lisää avaimia ja emännän avaimet olivat hänen vyöllään. Valtaansa hän ei luovuttanut, vielä työntäessään tuolia edellään pirtin lattian poikki hän sanoi neljättä polvea olevalle Eerolle: "Haeppas, Eera, tuolta pellon reunasta rukkiin tähkiä, niin katotaan joko se ois valamistunu leikattavaksi!"

Monet värikkäät tarinat ovat kulkeneet perintönä tuosta sukumme matriarkasta, iso-isämme äidistä, jonka meidänkin sukupolvemme vanhimmat vielä hyvin muistavat. Kaisa Sofia nukkui rauhallisesti pois 86-vuotiaana elokuussa 1955 ja on haudattu Oulaisten kirkon viereen, saman kiven alle kolmen tyttärensä kanssa. Kaisa Sofia Kiimala os. Maaranen oli Hilma Verkasalon tytär.

Leena Kuorilehto

Kuvassa Kiimalan tarinanaikaista esineistöä.

Vihannin kirja II julkaistu

Vihannin vuonna 1970-luvulla julkaistu kirja I on uusittu painoksella II. Kirja kuvaa Vihannin asutushistorian, kunnallisen ja seurakunnallisen historian sekä yhdistys- ja elinkeinotoiminnan kehittymisen. Kirja on saatavilla esim. Merja Honkakoski, merjahon@gmail.com.

Vanha keinutuoli

Kiimalan ensimmäinen vakituisempi asukas, kolmesta peräkkäisestä Jaakosta ensimmäinen, kantoi sen sisään vuonna 1893 kun hänen vaimonsa Briitta Liisan selkä tuli kipeäksi. Uudisasukkaan raskas työ oli pannut selän liian suurelle rasitukselle. Jaakko oli teettänyt sen Ilveskorven taitavalla puusepällä vartavasten vaimolleen.

Tuoli oli hyvin ihmisen selän ja takamuksen muotoon tehty. Sen kaarevat käsinojat ikäänkuin kutsuivat istujan käsiä ja jalakset antoivat reilun nojan taakse päin. Jalasten päihin puuseppä oli tehnyt hienot vastakaaret, jotka estivät ympärimenon. Briitta sitten nukkuikin viimeiset vuotensa keinutuolissa.

Siinä takan loisteessa keinutellessaan Briitta katseli talon elämää. Näki elinvoimaiseksi nousseen talon, aikuiset lapset ja lastenlapsiakin leikki ympärillä. Pahin puute oli takanapäin. Vain suru Jaakon kuolemasta kaiheresi.

Sitten taloon tuotiin nuori Kaisa Sofia Maaranen, joka oli ensi vuodet miniänä, mutta Briitta Liisan kuoltua sai emännän tehtävät. Työtä oli paljon ja lapsia syntyi sen lomassa täysi tusina. Harvoin hän ennätti levätä, mutta oli aikoja jolloin oli pakko. Silloin hän varmaan istahti keinutuoliin, kohotti röijyn helmaa ja otti nuorimmaisen rinnoilleen. Tätä jatkui hänen elämässään tasan kaksikymmentä vuotta.

Seuraavan polven Jaakko toi sitten nuorikon taloon. Hilma ennätti olla talossa vain seitsemän vuotta kun hän sairastui keuhkotautiin. Hengitys kävi vaikeaksi ja keinutuolissa oli parempi olla. Sen tehtävänä oli jälleen antaa helpotusta istujalleen. Silloin tuolin keinunta oli hyvin surullinen. Ja niin kävi, että neljä pientä lasta jäi ilman äitiä.

Kaisa Sofian vastuu kasvoi siten uusilla lapsilla. Tuo aika oli kaikkialla Suomessa raskasta kun tauteja ei vielä osattu hoitaa. Omista lapsistaan hän menetti kaksi jo ihan pieninä ja kolme aikuisikään ehtineistäkin hän saattoi haudata.

Sitten tuli toinen Hilma. Hän sai perinnöksi talon työt, - ja keinutuolin. Se jatkoi keskeytymätöntä tehtäväänsä, keinui

hiljaa tai vauhdilla, aina istujansa mielentilan mukaan. Lapset ottivat riemukkaasti vauhtia, usein heitä oli kyydissä neljäkin yhtä aikaa. Pieni pyly ei isoa tilaa tarvinnut. Pienet sormet hyväilivät lasinliukkaaksi kulunutta käsinojaa ja jalakset antoivat ilmavirtaa hiusten liehua.

Lapset kasvoivat ja tuolin vauhti hiipui. Se antoi rauhallisen lehdenlukupaikan Hilalle, joka nautinnolla otti Pyhäjokiseudun käteensä ja aina sivun luettuaan pudotti sen keinun viereen lattialle. Silloin tuoli ja Hilma olivat yhtä, villasukka antoi vain pienen liikkeen istujalleen.

Täytettyään sata vuotta tuolin yksitotinen ja vakaa luonne muuttui. Siitä tuli ilkikurinen ja arvaamaton. Sen jalasten takakaarre kului vähitellen pois ja tuolin liike pääsi jatkumaan esteettä vielä jalaksen loppumisen jälkeenkin. Se heitteli ympäri talon vävyjä. Hyvin he siitä selvisivät, mitä nyt arvokkuus vähän kärsi kun kömpivät ylös, yksi pirtin pitkän pöydän alta, toinen Singerin polkimista, kuka mistäkin, ihan riippuen siitä mihin päin kulloinkin oli tuolin selkäpuoli. Mutta tytön he veivät, liekö tuolin ansiota, vai siitä huolimatta.

Keinutuoli viettää nyt ansaittuja eläkepäiviä nykyisen isäntäparin kesäkamarissa. Viereisellä pöydällä on muutama kirja ja ahkeran mummon sukankudin. Ikkunan takaa kuuluu lastenlasten iloiset äänet Lean keinuttaessa pienintä sylissään. Hänen mietteensä kulkevat keinutuoliin ja menneisiin aikoihin. Mitä kaikkea se osaisi kertoa niin monen sukupolven ajalta ihmisen ilosta ja surusta, mutta myös onnesta ja rakkaudesta. Se kertoisi tarinaa sitkeästä Kiimalan kankaalla eläneestä suvusta.

Minna Rautio

Vanhan papan keinuhevonen

Lapsena 1970- luvun alussa sain usein olla Kiimalassa äitini kotona käymässä. Kotona Oulaisten Lehtopäässä ei ollut muita lapsia, joten iso talo väkineen houkutteli pientä touhuajaa. Ruokapöydän alla oli isoisäni isän Kiimalan Jaakon sanoin ”sata varvasta”, kun äitiäni lukuun ottamatta kaikki lapset vielä asuivat kotona. Ainoana lastenlapsena sain olla mukana kaikissa talon touhuissa, ja sylissä kantajia ja leikittäjiä riitti. Vanhan talon jokainen lattialankun rako ja kivikin pihalla tuli tutuksi leikeissä.

Olin neljävuotias vuonna 1971 ja taas käymässä mummulassa. Muistan ihan selvästi, kun sain vanhalta papalta valkoiseksi maalatun keinuhevosen. Äidin siskot olivat tehneet sille ompelemalla satulan ja heinäseipään tappi oli päässyt käsituoksi. Hämmästyin hevosesta, se oli minulle täysi yllätys. Varsinkin, koska en ollut koskaan nähnyt vanhan papan tekevän puutöitä. Päättellen hevosen kauniista muodoista, taito oli hänellä hyvinkin hallinnassa.

Hevonen on nyt ollut minulla jo 45 vuotta. Ratsastuksen rytinässä alkuperäinen heinäseipään tappi on hukkunut jonnekin. Tyttäreni on asentanut hevoselle pitsinauhasta uudet suitset. Hyvin se on palvellut, jo viidennessä polvessa tekijästään Jaakko-papasta.

Minna Rautio

Sukujuurien kansainvälistyminen

Pirkko ja Jacques Groenendijk

Werkasalon sukujuuria on mm. Hollannin tulppaanimaisemissa jo kolmessa sukupolvessa sekä Liisa Werkasalon että Hilma Werkasalon sukuhaarojen juurien voimalla. Pirkko Groenendijkkin, os. Häkkilä, isä Veikko Häkkilä löytyy Liisan sukuhaarasta taulusta 459, josta löytyy myös Pirkon äiti Hilman sukuhaaraan, taulu 1444, kuuluva Saimi Häkkilä os. Kankaala. Pirkko ja Jacques lapsineen ovat taulussa 460. Kolmannen polven hollantilais-verkasalolaiset löytyvät tästä kertomuksesta.

Vuosisadan rakkaustarina, Luohuan Rankisperältä Amsterdamiin

Keväällä 1966 kuiskuteltiin Vihannin Alpuassa ja Raahessakin, että Salan Pirkolla eli Pirkko Häkkilällä on sulhanen Hollannissa. Kuiskuttelu muuttui todeksi, kun pitkä ja komea Jacques Groenendijk tuli käymään Luohuan Rankisperällä.

Pirkon ja Jacquesin tarina alkoi, kun Raahen seminaarilaiset tekivät keväällä 1966 ennen kouluvuoden päättymistä opinto ja kulttuurimatkan Amsterdamiin. He majoittuivat opiskelijahotelliin, jonka läheisyydessä toimi elintarvikeliike. Elintarvikeliikkeen omistajalla oli poika, joka työskenteli liikkeessä tarkoituksenaan jatkaa vanhempiensa ammattia kauppiaina. Nuorimies, Jacques, kuskasi maitoa ja muita elintarvikkeita hotelliin, jossa hän myös autteli hotellin henkilökuntaa.

Jacques Groenendijkllä oli merimieskaveri, jolla oli suomalainen tyttöystävä. Hollantilaiset ovat huomaavaisia, toisistaan huolehtivia ihmisiä ja Jacques ajatteli, että kotimaastaan kaukana oleva suomalaistyttö haluaa varmasti tavata oman maansa nuoria. Hän järjesti tapaamisen ja näin tutustui Pirkko Häkkilään. Kun Jacques sai selville, että seuraavaksi seminaarilaiset menevät Haagiin järjesti hän itsensä ja ystävänsä samalle retkelle. Jacques lupasi tulla heinäkuussa kesälomalle Suomeen. Ja tuli myös, josta alkaen Pirkko ja Jacques ovat olleet erottamattomat.

Uudelleen 20 vuotias Jacques Groenendijk tuli Suomeen syyskuussa ja hakeutui vuodeksi töihin Raahen Rautaruukille. Töihin tuloon oli liittynyt pieni jännitys momenttikin, sillä hollantilaiselle oli luvattu metallimiehen työtä. Rehellisenä miehenä Jacques tunnusti, että ei hallinnut alaa, mutta Rautaruukilla tarvittiin kielitaitoisia henkilöitä, ja hitsariksi ilmoittautunut Jacques pääsi tulkin työhön ja myöhemmin rakennustöihin.

Seminaarin viimeinen vuosi oli rankka. Asuin kolmen muun seminaarilaisen kanssa omakotitalon yläkerrassa Raahessa. Tentteihin piti lukea jokaisen ja astiat tahtoivat jäädä yhteisessä keittiössä pesemättä. Jacques kävi vierailuilla ja tiskasi vihellellä meidän kakkien puolesta. Hänen kaverinsa Robin tuli myös Raahen pariaksi

kuukaudeksi. Robin oli kampaaja, joten meillä oli myös kampaamopalvelut kotona. Pojille tarjottiin vastapalvelukseksi usein lättäkahvit, jotka Jacques hyvin muistaa.

Koulukuri oli ankaraa, iltaisin kävi asunnoilla tarkastaja, sillä vieraita ei saanut olla ilta kymmenen ja aamu kuuden välillä. Kerran englannin opettaja varoitti Jackia: Jos olet täällä vielä kymmenen jälkeen, et saa lähteä ennen kuutta, muistelee Pirkko vanhoja mukavia aikoja.

Kuva: Richard perheineen

Jacquesin vuosi Suomessa oli tärkeä yhteiselle taipaleelle, silloin suomalaiset tavat ja kulttuuri tulivat tutuiksi. Viikonloput viettivät Pirkko ja Jacques Salalla, Rankisperän rauhallisuus miellytti kaupungin poikaa. Talvi oli kylmä ja revontulet olivat erikoisen näkyvät. Ensimmäisten näkemiensä revontulien roihua Jacques oli peräti säikähtänyt. Kesän heinänteko oli vieraan maan kaupungin pojalle myös uusi kokemus, samoin hillasuolla rämpiminen. Mutta hillat ja leipäjuusto ovat edelleen miehen herkkuja kuten suomalainen mämmikin.

Meidät vihittiin Paavolan kirkossa heinäkuun 9. päivänä 1967 ja hääjuhlaa vietettiin Salalla. Häihin saapuivat Jacquesin vanhemmat, kaksi veljeä, serkkutyttö miehensä kanssa sekä edellä mainittu merimieskaveri ja hänen suomalainen tyttöystävänsä vanhempineen ja sisaruksineen. Toinen Jacquesin velipojista jäi Suomeen kuukaudeksi kesälomalle, sillä Jackin Rautaruukin työsuhde jatkui 6. elokuuta saakka. Kolmisin lähdimme 8. elokuuta 1967 junalla Oulaisista Haaparannan kautta Amsterdamiin, kertoo Pirkko.

Uusi kotimaa

Hollanti on ollut minulle hyvä, uusi kotimaa. Tulin perheeseen, jossa oli viisi poikaa ja mieheni heistä vanhin. Minut toivotettiin sydämellisesti tervetulleeksi ja pidettiin kuin tyttärenä. Autoin appivanhempien liikkeessä, poikamme Richard syntyi 1968 ja tytär Annemarie 1971. Asuimme Amsterdamissa kuusi vuotta. Kun mieheni päätti, että ei jatka vanhempiansa liikettä, muutimme Etelä-Hollantiin Roermondin pieneen, vanhaan kaupunkiin. Jack työskenteli hollantilaisen Laurus elintarvikeketjun palveluksessa yli 30 vuotta ja oli pitkään liikkeen johtotehtävissä. Hän lopetti työt 10 vuotta sitten. Nyt asumme 20 vuotta sitten

rakennetussa talossamme, jossa on tilaa myös Suomen vieraitten käydä, sanoo liki 50 vuotta Hollannissa asunut Rankisperän tyttö.

Groenendijk tarkoittaa vihreää patoa. ”Vihreä pato” Hollannissa on saanut jo toisessa polvessa vanhoista talonpoikaissuvuista saatua vahvaa suomalaista geenivahvistusta, sillä lasten perheissä on molemmilla kaksi perillistä, 11 ja 9 vuotiaat tyttö ja poika. Pirkko on päässyt mummusäätyyn!

Upeassa puutarhassa, joka on pienoismalli Hollannin Keukenhofin tulppaanipuistosta kalalammikkoineen, on lastenlasten nurkkaus ja siellä kaksi pientä puuta leikattuna pupun ja tipun muotoisiksi. Lapset perheineen asuvat omakotitaloissa, Richard Bussum nimisessä kaupungissa lähellä Amsterdamia.

Tytär Annemarie asuu lähellä Breda nimistä kaupunkia. Elämä on tarjonnut hänelle mahdollisuuden jatkaa tutustumista taiteisiin syvällisemmin Amsterdamin yliopistossa, jonka kirjoissa hän on ollut nyt 16 vuotta. Sama taidemuseo oli aikanaan Raahen seminaarilaisten Hollannin opintomatkan syy.

Minä olen käynyt 10 vuotta kulttuurifilosofista koulua. Opiskeluun kuuluu kulttuurimatkailu ja olemme käyneet matkoilla m. m. Italiassa, Turkissa, Ranskassa ja Saksassa. Ystäväpiiri on kehittynyt hollantilaisten sekä suomalaisten keskuudesta. Jacques on ollut 9 vuotta Alankomaat – Suomi Yhdistyksen johdossa ja tällä hetkellä myös Hollanti – Norja Yhdistyksen johdossa. Hän on hyvin kiinnostunut sukujuuritutkimuksesta sekä Suomessa että Hollannissa, kertoo Pirkko elämästään.

Jacques tutkii molempien omien vanhempiansa, mutta myös Kankaalan ja Häkkilän sukujuuria. Hän on omien vanhempiansa ja myös Kankaalan sukujuurien tutkimuksissa päässyt luvulle 1550.

Häkkilän suku menee isän kautta, mutta joskus myös äidin puolelta joko isoisään tai isoäitiin jne. Koska Suomi-Ruotsin kirkkoherrat – piispat ja Skotlannin, Englannin, Ranskan ja Saksan aatelit kuuluivat tähän sukujuureen, pystyi Jacques menemään niin pitkälle takaisinpäin Euroopan historiassa, aina noin 350 AD saakka.

Sukujuhlat olivat tosi mieluiset

Harrastusten ja töiden vuoksi emme ole aikaisemmin päässeet käymään sukujuhlissa. Siksi olimmekin iloisia, että päivämäärä sopi suunnitelmiiimme. Olin aikaisemmin nähnyt kuvia sukujuhlista ja halusimme tietenkin joskus olla mukana. Oli yllätys nähdä kaukaisia sukulaisia, joita emme hääpäivämme jälkeen olleet nähneet, ja tuttavია. Kaksi päivää ennen lähtöä tuli Matti-serkulta kysymys laskea kukkakimppu kaatuneiden muistomerkillle ja sukuhaudalle. Tietenkin halusin sen mielihyvin tehdä.

Olin tyytyväinen, kun laitoin viime hetkellä vähän juhlallisempaa asustetta matkalaukkuun, jonka olin pakannut Lappiin menoa varten, ja sinne oli luvattu kylmää ja sadetta. Juhlapäivä Vihannissa oli aurinkoinen ja ympäristö oli kaunis. Kosketti mieltä, kun luin useita tuttuja nimiä haudoilla. Maukas suomalainen ruoka, kahvipöytä, kakkukekkerit ja luennot toivat meidät kotiseudulle. Sukujuuritutkimukset toivat uusia tuttavია. Kaikista näistä nautimme täydellisesti. Kiitos järjestäjille. Pirkko ja Jacques

Sukujuhlan jälkeen vietettiin iltaa Matti ja Raija Kankaalan kotona Alpuassa ja kokoonnuttiin yhteiskuvaan. Edessä vas. Jacques Groenendijk, Matti Kankaala, Taimi Laitala, Laila Niiranen os. Häkkilä, Anja Nikkilä, Pirkko Goenendijk ja seisomassa vas. Erkki Nikkilä, Paula Kankaala, Jaakko Laitala, Reima Hyytiäinen, Arto Nikkilä, Annikki Häkkilä, Tiina Blixt os. Niiranen, Raija Kankaala.

Missä on ulkomailla asuvia verksalolaisia? Mitä heille kuuluu?

Sukuterveiset julkaisee mielihyvin tarinoita maailman turuille muuttaneista suvun jäsenistä. Pyydä tarina tai lähetä yhteystiedot sukuseuran sihteerille tai puheenjohtajalle.

Tupailta Alpuassa

Ennätyksellisen lämpimänä marraskuun toisen päivän iltana kokoonnuimme sukuseuran järjestyksessä toiseen tupailtaan Alpuan entiselle kansakoululle, nykyiselle kylätalolle.

Aloitimme illan Eija Hanhinevan ja Merja Honkakosken järjestämällä kahvituksella, jonka yhteydessä Alpuan kehitys ry:stä Esko Kotila esitti meille kuvia. Hän kertoi mielenkiintoisesti, humoristisin sanakääntein kyläyhdistyksen toiminnasta ja kylätalon lämmittämisestä. Juuri edellisenä päivänä vireä Alpuan kylä oli palkittu valtakunnallisesti vuoden kylänä ja pöytiämme koristivatkin ruusut maljakoissa.

Tupailtaan oli saapunut 26 sukulaista ja kun kaikki eivät tunteneet toisiaan, esittelimme itsemme sukuhaaran kera. Paikalla oli mukavasti kantavanhempiemme Stiina Kustaavan ja Yrjön jälkeläisistä ainakin Annan, Hilman, Jaakon, Liisan ja Kalle Eliaan sukuhaaraan kuuluvia. Kaukaisimmat olivat tulleet Etelä-Suomesta saakka.

Lämminhenkinen yhdessäolo jatkui Hilman sukuhaaran järjestämien kesäjuhlien muisteluna, sillä Matti Kankaala ja Hannele Verkasalo näyttivät kuvia juhlapäivältä. Niitä olikin mukava katsella, ne herättivät keskustelua ja tapahtumat palautuivat mieleen. Positiivista palautetta annettiin etenkin juhlien musiikista, sillä sukulaisemme Timo Jääskelän vetämien yhteislaulujen myötä kaikki saivat osallistua ja yhdessäolo oli mieluista. Tosin nyt kuulumme, että joidenkin osallistumista sukujuhlaan oli estänyt väärinkäsitys, jonka mukaan kaikkien olisi pitänyt tuoda kakku. Tämä ei toki pitänyt paikkansa, vaan kakun sai tuoda halutessaan.

Tupaillassa myös lauloimme muutamia vanhoja, nostalgisia koululauluja, sillä Eijalla oli mukana lauluvihkoja ja hän heleällä äänellä toimi aloittajana. Ilta kului nopeasti iloisen seurustelun merkeissä uusia tuttavuuksia luoden.

Matti Kankaalan opastuksella oli vielä mahdollista tutustua entiseen koulurakennukseen, jossa on nyt monenlaista toimintaa. Oli sydäntä lämmittävää nähdä, että entinen kotikouluni on hyvässä kunnossa.

Tähtien tuikkiessa lähdimme kotiin odottaen seuraavaa tapaamista viimeistään tupailtan puitteissa, joka on tarkoitus järjestää huhtikuuisena iltana Ilveskorvessa. Olette kaikki lämpimästi tervetulleita.

Irma Lumiaho-Ollila

Suvun Tunnukset

Isännänviiri on kooltaan 50 X 400 cm ja on sopiva 8 - 9 metriseen lipputankoon.
Hinta 53,00 euroa

Pöytästandaari

siihen kuuluu kirkas metallitanko sekä marmorijalusta.
Sekä viirin että standaarin on suunnitellut graafikko Kaisu Klemetti.
Hinta 28,00 euroa

Sukukorut ovat malliltaan samat kuin kuusikymmentäluvulla tehdyt korut.

Naisten koru	70,00 €
Kalvosinnapit	50,00 €
Solmioneula	50,00 €

Sukukirja *Verkasalot, Vihantilainen talonpoikaissuku*
sidottu, 562 sivua
Hinta 25,00 euroa,

**Tuotteiden tilaukset tehdään sukuseuran
"tavaravastaavalle":**

Ilkka Verkasalo

kirjeellä puhelimella
Verkaperäntie 195 B 040 5817 912
86360 Ilveskorpi

Sukukirjoja voi tilata myös
Eija Hanhinevalta (Tinatie 6, 86400 Vihanti) ja
Pekka Verkasalolta (Haukantie 38, 04320 Tuusula tai
puh. 050 555 3295).

Tuotteet lähetetään postissa ja mukana tulee lasku.

Hintoihin lisätään mahdolliset postituskulut.
Tuotteiden muunlaisesta toimittamisesta (esimerkiksi
nouto) voi sopia tilaamisen yhteydessä.

Tämän lehden päätoimittaja Hannele Verkasalo
hannelever@gmail.com
puhelin 0400 789 728

Kansikuvassa Minna Rautio

ISSN-L 2323-2021
ISSN 2323-2021 (painettu)
ISSN 2323203X (verkkojulkaisu)